

Õigus ja Kohus

Õiguste adusline ajakiri

„Päewalehe“, „Aja“
ja „Koidu“ hinnata
eralisa ▽ ▽ ▽ ▽

Ilmub 1 kord kuus

Tegew toimetaja ▽
cand. jur. J. Willms

Mr. 4

April

1913

Töölise kinnitamise seadused

23. juunist 1912.

Juba see asjaolu, et nimetatud seadused kolmanda Riigivolikogu ja Riiginõukogu poolt heakskiitmist leid-
sid, lasub seletada, et nad rohkearvulist töölise hulka
täielikult ei rahulda. Kuid Wenemaa töölise olutorra
seaduseandlises korralduses tähendavad nad siiski suurt
edusammu. Töölise kindlustamine haiguse vastu, mis
ennem juhusline ja korraldamata oli, muutub lawakind-
laks ja korraldatuks, töölise kinnitamine õnnetute juh-
tumise vastu saab kindlamaks ja enam lubavamaks.
Nende seaduste maksimaalsamisega leiavad uued töölise
liigid omale seadusliku kaitse ja see kaitse kujuneb kind-
lamaks kui ta praegu on. Kõige selle juures tuleb ka
meeles pidada, et need seadused Wenemaa sotsiaalses
seaduseandluses esimeseks katses on, mis mõndagi puu-
dult wabandada lasub, õigem ütelda — arusaadawaks
teeb.

Räesolewa ülewaate ülesandeks ei ole mitte nen-
de seaduste lähem arwustamine, waid nende siisu sel-
gitamine. Sellest seisukohast oleks ka parem neid seadusi
lahus waatlemisele wõtta, eraldi töölise kindlustamise
seadust haiguste vastu ja eraldi töölise kinnitamist
õnnetute juhtumise vastu läbi waadata.

Töölise kindlustamine haiguse vastu.

Haiguse vastu kindlustamisel on kaks ülesannet: 1) haigele arstiabi muretseda, 2) temale ehk tema perekonnale rahalist toetust anda.

23. juuni seaduse järele peab ettevõtte omanik tööliste nende haiguse korral arstiabi oma kulul andma. Arstiabi võib olla: 1) esialgne, äkiliste haigetsjäämiste ja õnnetute suhtumiste korral; 2) enese põetamine arsti järelvalvusel; 3) ahi sünnitamise puhul; 4) haigemajas põetamine täielikul ülespidamisel.

Esialgset arstiabi ja arsti järelvalvuse all enese rohitsemist peab ettevõtte omanik töölistele kindlustama. Selle korraldamiseks võib ettevõtte omanik teiste ettevõtete omanikkubega, haigekassadega, era-haigemajade pidajatega, linna või semstwo valitsustega kokku leppida või oma ettevõtte juures arstiabi korraldada. Kuid arstiabi peab andma.

Haigemajalise arstimise ja sünnitamiseabi andmise korraldamiseks võib ettevõtte omanik niisamuti kas oma haigemaja pidada või ülevahtmetatud asutustega kokku leppida. Kuid siin on temale vabadus jäetud ei ühte ega teist teha. Niisugusel korral võib haige (kes haigemajas põetamist ehk sünnitamiseabi nõuab) linna, semstwo ehk nendekohaste asutuste haigemaja pruufida, kuna ettevõtete omanik lohustatud on arstimisetasu otsesohu haigemaja valitsusele ära maksma. Oletame aga nüüd, et ettevõtte omanik oma haigemaja ei pea ega teiste asutustega sellel viisil arstiabi korraldamiseks kokku ei lepi ja et ta linna või semstwo poolt arstiabi puudulikult on korraldatud. Kust peaks siis naistööline sünnitamiseabi saama ehk kus haigemajas leiaks tööline omale aset? Tuleb järeldada, et 23. juuni seadus sünnitajatele ja nendele haigetele, kes haigemajas arstimist tarvitavad, arstiabi ei kindlusta.

Kui tööline haiguse tagajärjel töövõimetuks ei jää, siis kestab arstiabi andmine ettevõtte omaniku kulul niikaua, kui haige haigekassa liige on; jääb aga tööline

töövõimetuks, siis peab temale kuni (terweks)saamiseni arstiabi antama, kuid ainult nelja kuu kestusel, haigeksjäämise päevast arvates. Lähendab, kui ettevõtte omanik haiguse tagajärjel töövõimetuks jäänud töölise lahti lasseb, peab temale nelja kuu jooksul arstiabi ikka antama. Arstiabi andmine õnnetuste korral on tööliste õnnetute juhtumiste vastu finnitamise seaduses ära nähtud.

Maksuta arstiabi korral saab haige ka rohud maksuta, niisamuti võib arstimisels tarvilikud abinõud.

Lähemate määruste väljaandmine haigemajade avamise, nende ülewalpidamise ja arstiabi andmise korraldamise kohta jääb Tööliste Finnitamiseasjade Nõutogu hoolets. Nõutogu määrab ka need kokkuleppimiste alused ära, mis ettevõtete omaniku ja haigekassade ehk teiste asutuste wahel arstiabi korraldusels juhtuwad olema.

Haigekassa d.

Haiguse vastu kindlustamise teise wlesande täitmine, nimelt haigetele rahalise toetuse andmine, on 23. juuni seaduse järele haigekassade hoolets jäetud. Haigekassad asutatakse kas iga ettevõtte juurde eraldi või mitme ettevõtte peale kokku. Haigekassa liikmete arv ei või alla 200 olla; nii peawad ettevõtted, kus alatiste tööliste arv alla 200 on, ühise haigekassa asutama. Eraldise haigekassa avamine on neil ainult tööliste finnitamiseasjade ametikoha iseäralisel loal võimalik. Kuid ka suuremad ettevõtted, kus üle 200 töölise on, võiwad ettevõtete omanikkude kokkuleppimisel ühist haigekassat asutada.

Ettevõtet, kus alla 200 töölise on, võib ka juba olemasolewa haigekassa juurde kirjutada, kui haigekassa ja ettevõtete omanikud sellega nõus on. Kui aga need ettevõtted, kus alla 200 töölise on, ühise haigekassa asutamise asjas iseseskis kokku ei lepi ja nende kokkuliitumise asjas olemasolewa haigekassaga niisamuti kokku ei lepi, siis sünnib ühise haigekassa asutamine või kokkuliitumine tööliste finnituseasjade ametikoha ettekirjutusel. Seaduses awaldatakse ainult soowi, et niisugusel korral vähemad

ettevõtte ühiste (mitte eraldiste) haigekassade juurde arvataks. Üksikute haigekassade ühinemine on lubatud. Kuid tegelikult on seda raske läbi viia: Ühinemiseks on tarvis ettevõtete omanikkude ja haigekassade nõusolemist ja tööliste kinnitamiseasjade ametikohta luba.

Haigekassa tegewuse korraldus.

Haigekassa wälisuse ja tegewusekorra määrab tema põhjuskirja ära. Tööliste kinnitamiseasjade nõukogu seab normal-põhjustirja kogu. Haigekassat võib selle normal-põhjustirja ehk era-põhjustirja järele asutada, mis normalsest lahku läheb. Erialgse üksiku haigekassa põhjustirja eelplaani seab ettevõtte omanik kogu (ühise haigekassa põhjustirja eelplaani — ettevõtete omanikud kogu-leppimise järele). Erialgelt peab aga ettevõtte tööliste ja teenijate wolinikkude arwamist põhjustirja kohta ära kuulama (need wolinikud walitakse tööliste kinnitamiseasjade ametikohta poolt määratud korra järele). Põhjustirjas peab ära tähendatud olema: 1) kassa nimi; 2) haigekassa liikmete poolt üleüldisele koosolekule walitawate wolinikkude arw ja walimise kord; 3) üleüldise koosoleku koosseis, tema tegewusekord ja wõimupiirid, kottukutsumise kord ja aeg; 4) eestseisuse koosseis, wolitused, walimise ja tegewusekord ning eestseisuse asupait; 5) rewisjonikomisjoni walimise kord, tema koosseis ja wolitused; 6) kassa warandus, selle kogumise wiisid, hoidmise ja wälitsemisekord; 7) maksude ja liiamaksude wõtmise kord; 8) kulude otstarb, määr a wäl a dnise- l rd 9) arw- pidamise ja aasta-aruande kottuseadmise, kontrollerimise ja kinnitamise kord; 10) liikumata waranduse omandamise ja wõõrandamise kord; 11) kassa waranduse, raamatute ja dokumentide hoidmise kord, sunduslikkude kulude wälja-andmise kord kassa tegewuse seismapanemise korral; 12) põhjustirja muutmise ja 13) kassa tegewuse liikwi- derimise kord.

Põhjustirja eelplaani ühes kassa awamise teatega saadab ettevõtte omanik (ühise kassa awamise korral omanikkude usaldusemees) wabrikuinspektorile. Kui eel-

plaan normal-põhjustirjast lahku ei lähe, siis annab kassa awamiseks wabrikuinspektor loa, wastasel korral annab inspektor küsimuse otjustamise tööliste kinnitamiseasjade ametikohta kätte. Wabrikuinspektor peab kuue nädala jooksul kassa asutajatele teada andma, kas ta selleks luba annab, või annab asja ametikohta otjustada. Kui selle aja jooksul mingit wastust ei tule, siis tähendab, et kassa awamine lubatud on. Tööliste kinnitamiseasjade ametikoht peab 3 kuu jooksul (teadaandmise-päewast arwates) kassa awamise küsimuse ära otjustama ja selleks loa andma või teatama, misugustel põhjustel ta luba ei või anda.

Tööliste kinnitamiseasjade Nõuogugu juhataste järele määrab sellekohane ametikoht haigekassa awamiseks antawate teada-annete tähtsajad ära. Kui ettevõtte omanik teada-annet kassa awamiseks määratud ajaks wabrikuinspektorile ei anna, siis awatakse haigekassa inspektori käsul normal-põhjustirja järele.

Haigekassa abi oma liikmetele.

Haigekassa annab oma osalistele rahalist abi järgmistel korradel: 1) haiguse ehk wigastuse korral, mille tagajärjel töowõime kaob; 2) lapse sünnitamise korral — rastejalgsedele ja sünnitajatele; 3) surma korral — matmisefuludeks.

Haigeksjäämise korral antakse kassa osanikule rahalist abi neljandaist päewast hakates (aega arwatakse haigeksjäämise päewast) kuni terweksaamiseni, kuid kõige kauemine 26 nädala jooksul. Korduwate haigeksjäämistel korradel antakse abi ühel aastal kokku kõige kauem 30 nädala jooksul.

Õnnetutel juhtumistel wigasaamise korral saab kassa osanik, kes õnnetute juhtumiste wastu kinnitamise seaduse järele kinnitatud ei ole ja kellel 1903. aasta 2. juuni seaduse järele õigust ei ole ettevõtte omanikult tasu nõuda, sellesama aja kestwusel abi, kui haigekassa osanik; need kassa osanikud aga, kes kinnitamise seaduse järele õnnetute juhtumiste wastu kinnitatud on ehk kellel

õigus on 2. juuni seaduse järelle tasu nõuda, saavad haigekassast rahalist abi õnnetu juhtumise päevast kuni terveksaamiseni, kuid mitte kauem kui 13 nädala jooksul. Abi antakse ainult nende päevade eest, mil haige töölt ära jäi (üleüldine koosolek võib seda määrust ka muuta).

Abiraha kõrgus võib $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ haigeksjäänud tööpalgast olla, kui haige oma kulul naist, alla 15-aastaseid lapsi (seaduslikka, väljaspool abielu sündinuid või kasulapsi), niisama wana õde või wenda, kes waeaselapsed on, ehk eelkäiwaid sugulasi ülles peab, iga teistsuguse perekondlise seisukorra puhul on abiraha kõrgus $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ tööpalgast (üleüldine koosolek võib seda teistiti määrata).

Haigekassa naisosanitüd saavad kassast toetuseraha enne sünnitamist 2 nädala ja pärast sünnitamist 4 nädala jooksul. Abiraha kõrgus ulatab poolest kuni terve tööpalgani. Raskejalgsed saavad abi ainult nendel päewadel, mil nad töös ei käi. Käib raskejalgne ka kahe wiimase nädala jooksul enne sünnitamist tööl, siis ei saa ta ka abiraha. Niisamuti on haigekassal õigus naisosanikku toetuserahast ilma jätta, kui tema enne nelja nädalat pärast sünnitamist tööle hakkab. Wiimane määrus on naistöölise kaitseks seadusesse mahutatud, sest ühtlasi on ka tööstuse-seadusesse uus määrus mahutatud, mille järelle ettevõtte omanik haigekassa naisosanikku 4 nädala jooksul pärast sünnitamist tööle ei või palgata. Sellest määrusest üleastujat ahwardab rahatrahw kuni 100 rublani või arestitrahw kuni 1 kuuni.

Selle nähtuse ärahoidmiseks, et naistöölised mitte ainult sünnitamise korral abisaamise otstarbega haigekassa liikmeks ei astuks, leidub seaduses määrus, et ainult need kassa naisosanitüd abi saavad, kes enne sünnitamist kolme kuu jooksul haigekassa liikmed olid.

Surma korral annab kassa matmisekuludeks sellele, kes kassa osaniku maha mattis, 20- või 30-lõrdse päewapalga. See abiraha antakse ka nende kassaosanitüde surma korral, kes õnnetute juhtumiste wastu kinni-

tatud olid ja õnnetu juhtumise läbi surma leidsid, kuid finnituseühisuse arvel.

Abirahade kõrguse määrab kassa üldine koosolek seaduse piires iga aasta peale ette kindlaks. Niisamuti võib üleüldine koosolek otsuseks teha, et haigemajasse mahutamise korral need haiged, kelle hoolitusel teisi perekonna-liikmeid ei ole, abiraha ei või saada, ehk nad võivad seda alla seaduslist määra saada; et juba enne neljandat päeva haigele abiraha tuleb anda; et ka püha-päevade eest abiraha antaks; et kassaosanik peale kassast lahtumist ühe kuu jooksul abiraha võib saada, kui ta teise kassa liikmeks ei ole astunud; et abiraha saamiseks tarwis on ennem teatava aja jooksul kassa liige olla (mitte üle kahe nädala).

Neid, kes haigusest teada andmise korral põhjuskirja või üleüldise koosoleku nõudeid ei täida, ehk kes arstide kästusid ei kuula, võib üleüldine koosolek eestseisuse kaudu trahwida lubada ehk koguni abirahast ilma jätta.

Sigust abiraha saada ei ole üleüldise neil kassaosanikkudel, kelle haigus meelega on tehtud või kaelatohu poolt karistatava vägivalla-tarvitamise ning taluluse tagajärjel on sündinud.

Peale rahalise toetuse andmise oma osanikkudele võivad haigekassad oma osanikkudele ka arstiabi korraldada. Haigemaja asutada jne. Ühtlasi võib haigekassa rahaliselt oma osanikkude perekonna-liikmeid toetada, kes osaniku hoolitsemise all on: nendele arstiabi muretseda, haiguse, surma, naiste sünnitamise korral abi anda. Selleks otsustatakse võib haigekassa üleüldiselt aasta-sissetulekust, maksudest ja juurdemaksudest $\frac{1}{3}$ määrata.

Haigekassa warandus.

Haigekassa warandus sünnib: 1) osanikkude maksudest, 2) ettevõtte omaniku juurdemaksust; 3) abirahadest ja annetustest; 4) kassa waranduse sissetulekust; 5) trahwidest.

Osanikkude maksu kõrguse määrab üleüldine koosolek kindlaks. Haigekassades, kus osanikkude arv alla 400 on, võib maks 1 — 3% tööpalgast olla, suurema osanikkude arvu korral 1 — 2% palgast.

Haigekassa põhjustirjas võib maksu kõrguse ära määramist ka teistil korraldada. Nimelt niivõisi, et kassas osanikud, ettevõtte omaniku poolt haigekassa eestseisusele saadetavate teadete põhjal iga ühiku osaniku palgakõrguse üle, liikiidesse jagunewad ja maksu kõrgus iga liigi jaoks eraldi määratakse.

Kui maksu iga ühiku kassaosaniku tööpalka järele arvatakse, siis arvatakse maksu nendelt, kelle päewapalk üle 5 rubla on, ehk aastapalk üle 1500 rubla, 5 rubla päewapalgast.

Palgamaksuise korral arvatakse haigekassa-maks palgast koge maha ja ühe nädala jooksul peab see haigekassasse edasi antama. Ühes sellega peab ka ettevõtte omanik oma juurdemaksu haigekassasse ära andma. Ettevõtte omaniku juurdemaks peab nii kõrge olema kui $\frac{2}{3}$ osanikkude maksudest.

Haigekassa juhatus.

Haigekassa asju juhivad üleüldine koosolek ja eestseisus. Üleüldisest koosolekust võtavad kassaosanikkude wolinikud ja ettevõtte omaniku esitajad osa. Osanikkude wolinikkude arv (mis üle 100 ei tohi olla) ja walimise kord on põhjustirjas ära määratud. Igal wolinikul on üks hääl.

Ettevõtte omanik võib end oma õigusest, esitajaid üleüldisele koosolekule määrata, lahti ütelda. Wastasel korral võib tema oma esitajateks ka wõõraid (mitte kassa osanikkudest) isikuid määrata. Ettevõtte omaniku esitajatel on $\frac{2}{3}$ koosolekust osawõtjate wolinikkude häältest.

Koosolekut juhatab ettevõtte omanik ehk tema poolt määratud isik. Kui ettevõtte omanik koosoleku juhutamise õigusest enese lahti on ütelnud (see õigus tal on), siis walib koosolek ise omale juhataja.

Koosolek on otsusevõimuline, kui pooled volinikkudest koos on. Üleüldine koosolek otsustab ja harutab kõiki asju, mis seaduse või põhjuskirja järele otsekohe eestseisuse hooleks ei ole jäetud. Tema valib ka eestseisuse-liikmed, kontrolleriib nende tegewust, valib rewisjonikomisjoni liikmed.

Eestseisuses peab ilmpaaristikku arw olema. Osa tema liikmeid valib üleüldine koosolek finnilisel hääletamisel (nende walimistest ei wõta ettewõtte omanik ega tema esitajad osa), osa määrab ettewõtte omanik, kuid määratud liikmete arw peab walitawate arwust 1 isiku wõrra wähem olema.

Ka eestseisuse-liikmete nimetamise õigusest wõib ettewõtte omanik end lahti ütelda. Niisugusel korral walitakse kõik liikmed. Nende wolituste lõpul wõib aga omanik uueste oma määramise-õigust tarwitada.

Eestseisuse-liikmed waliwad iseeneste keskelt esimehe ja tema abi. Põhjuskirja järele wõib esimehe-õigust eestseisuses ettewõtte omanikule jätta. Jookswate asjade ajamine on eestseisuse käes.

Eestseisuse-liikmeteks ja volinikkudeks üleüldisele koosolekule wõib mõlemast soost isikuid walida, kes 25 aastat wanad on.

Wolinikkudeks ja eestseisuse-liikmeteks ei wõi need isikud olla, kelle õigusi kohtuliku karistuse tagajärjel on kitsendatud, kes ametist lahti on lastud, kes warguses, warguse warjamises, telmuses, wõõra wara raistamises, warastatud asjade ostmises kohtu poolt süüdlaseks on tunnistatud ehk kes nendes süüteo-asjades kohtu all on, maksujõuetud (peale õnnetute) ja oma seisusest wälja heidetud endised waimulikud. Eestseisusesse ei tohi kirjaostmataid walida ega määrata.

Kaebtused eestseisuse-liikmete walimise üle antakse kolme päewa jooksul tööliste kinnitamiseasjade ametikohtale. See ametikoht walwab ka üleüldise koosoleku ja eestseisuse tegewuse üle, tagandab eestseisuse-liikmeid ja wõtab neid wastutusele. Kuid ka kubernerile on õigus järe-

tud seltskonna rahu ja julgeoleku kaitseks eestseisuse-liit-
metd ametist tagandada.

Ettewõtted, mis selle seaduse alla käiwad.

Töölise haiguste wastu kindlustamise seaduse alla käiwad järgmised ettewõtted: wabrikud, töökojad, mäe-
kaewanduse-, raudtee-, laewaasjanduse- (jõgedel, kana-
libel, sifemistel meredel ja järwedel) ja tramwai-ettewõt-
ted, kus alatiste töölise arw mitte alla 20 ei ole ja kus
aurukatlaid ehk looduse wõi loomade jõul käimapandawaid
masinaid töö juures tarwitatakse, ühtlasi ka need ülewal-
nimetatud ettewõtetest, kus aurukatlaid ja masinaid ei
tarwitata, kus aga alatiste töölise arw mitte alla 30
ei ole.

Kogulised kaubanduse- ning tööstuse-ettewõtted, mis
mitmest harust koos seisawad, käiwad selle seaduse alla
nendes harudes, millel eespool-nimetatud tundemär-
gid on.

Selle seaduse alla ei käi ehituse- ja põlluasjanduslised
ettewõtted, kroonu walitjuse ettewõtted ega üleüldisel
tarwitusel olewad raudteed oma ettewõtetega.

Semstwote ja linnade ettewõtted käiwad selle seaduse
alla era-ettewõtetega ühesugusel alusel.

Siisid, kes selle seaduse alla käiwad.

Selle seaduse alla käiwad kõik ettewõtte töölised ja
ettewõttes teenijad, soo ja wanaduse peale waatamata.
Selle seaduse alla ei käi need töölised ja teenijad, kes ju-
husliste tööde lordasaatmiseks on palgatud, kui töö üle
nädala ei kesta. Kõik töölised ja teenijad, kelle töö
ettewõtte ülesannete lordasaatmiseks tarwilik on, käi-
wad selle seaduse alla. Ka need töölised, kes selle seaduse
alla käiwas ettewõttes podrätjiku palkamisel töös on, käi-
wad seaduse määruste alla ja on haigekassa osanikud.

Kui ettewõtte juures juba haigekassa olemas on, siis
hakkawad kõik töölised ja teenijad selle osanikkudeks tööle-

hakkamisest peale, kui haigekassat asutatakse, siis kõhe selle avamisest saadit.

Haigekassast osavõtmine lõpeb ühes töölepingu lõpemisega.

Kuid Töölise Kinnitamiseasjade Nõukogul on õigus eraõrjandusel mõnda ettevõtet selle seaduse alt vabastada, nimelt, kui kohalikkude olude järele raste on ettevõtet, kus alla 200 töölise on ja kui ta teistest ettevõtetest lahkus on, teistega ühendada. Ka neid ettevõtteid, mis ajutiselt laadi kannavad, võib selle seaduse alt vabastada.

Ühtlasi on aga Nõukogul õigus eraõrjandusel kohalikkude olude järele otjustades ka neid ettevõtteid selle seaduse maksusse alla arvata, kus töölise arv mitte vähem ei ole kui 10.

Nii on peajoontes töölise haiguse vastu kindlustamise 1912. aasta 23. juuni seadus. Tema on puudusil olemas. Tema alla ei käi suur osa töölisi. Minsteriumi arvamise järele tuleb tema alla 2,5 miljoni töölisi, see on umbes üks kolmandik tööstuse töolistest. Kes selle alla käivad, ei ole ka veel haiguse vastu täielikult kindlustatud, nendele ei ole arstiabi alati saadav.

Haigekassade tegemise ja asjaajamise korralduses on töölised, haigekassa osanikud, väga kitsendatud: haigekassa korraldus on poliitiliselt waatepunktilt loodud.

Kuid meelde tuleb, et endises seaduses töölise haiguse vastu kindlustamine paari paragrahwiga oli korraldatud, kus ettevõtete omanikkudel teelatud oli töölisele antava arstiabi eest kulused tagasi nõuda, arstiabi korraldus aga lähemalt ülepea ära ei olnud määratud ja kus haiged töölised pea-asjalikult „trahwirapitalist“ (töölise trahwirahad korra rikkumise, töölt ärajäämise eest jne.) abi said, peab ütlemä, et see seadus üsna tähtis samm edasi on. (Järgneb.)

Toimetuse kirjakaft.

Rüsim. 97. Mina ostsin paari aasta eest mõistast talu-kohta ja pantisin selle nüüd põllupangale. Kas jäävad nüüd need tingimised maksma, mis mõisnikuga on tehtud, või tulevad uued tingimised? Selle kohta peal on kolmandate isikute majad. Kahe kohta on kreposteriitud lepingud, ühe kohta aga ei ole. Kas võin selle maja, mis krepostermata, omale pidada?

Wastus: Ostuleping on Teil amult mõisaga ja sellepärast ei ole Teil ka pangaga mitte uusi tingimisi loota. Panga käest laenate Teie ja pangaga on Teil laenutingimised teha ja see on lootuks uus leping. Mis majadesse puutub, siis on see maja, mis lepingus üleval ei seis, Teie oma. Majad aga, mis lepingus kolmandate omaks on jäetud, ei saa ka Teile, vaid jäävad ikka nende kolmandate omaks. Mõisnik, nagu üteldud, ei puutu Teie põllupanga-lepingusse mitte.

Rüsim. 98. Mõne kooli õpetajad wabastatakse walmakust ja saawad määramata aja peale passi. Kust saawad need isikud, kes maksusid ei maksa, haiguse ja jõuetuse korral abi? Kust saawad niisugused isikud tunnistuse, et nad kohtu all ei ole ega nende õigusi pole kättendatud?

Wastus: Üleüldine määrus on seaduses see, et kogukond oma liikmele abi peab andma: wald oma liikmele, maksuwalitsus linnades oma liikmetele jne. Abi peab Teile siis see andma, kus kirjast Teie üleval olete. Kõige halwemal korral wõite abi (kõige pealt arstiabi) kogukondlise hoolitsemise Walitsuse (Приказъ Общественнаго Упрязвнiя) käest saada. Tunnistuse saamiseks, et Teie kohtu all ei ole ega Teie õigusi pole kättendatud, peate kuberneri poole pöörama.

Rüsim. 99. Naaber on puu piirile istutanud, mis okstega minu põllu kohale on kaldunud. Kas wõin nõuda, et oksad ära raiutaks? Kas wõib naaber oma hoonele, mis wastu teise raja, selle raja wastu alnaks teha?

Wastus: Kui puu ehituse wõi wiliapõllu kohale on kaldunud, siis wõite maharaiumist nõuda. Kui ei raiuta, siis wõite ise raiuda. On aga puu tühja maa kohale kaldunud, siis on Teil õigus nõuda, et oksad, mis maast madalamal kui 15 jalga, ära raiutaks. Kui ei raiuta, siis wõite oksad nii kõrgelt ise ära raiuda ja omale pidada. — Kui maja sootuks piiri peal ei ole, siis wõite alnaks teha. Naaber wõib aga oma raja ligi mõne suure hoone wõi seina ehitada, mis Teilt kõik walguse ja waate ära wõtab.

Rüsim. 100. Olen jalgratta ostnud ja tahaksin tema tarvitamiseks luba saada. Kas tuleb seda luba paluda ja mis tuleb sellele palwekirjale ligi lisada?

Wastus: Jalgratta-sõidu luba peab kreispolitseiist küsima. Sellekohasele palwekirjale laseb ühe 75-kopitalise tempelmargi peale ja teise panete ligi. Peale selle peate palwekirjale laski päewapilti ligi lisama.

Rüsim. 101. Kas võib üks ja seesama hoone mitmesuguste hindadega mitmes tulekinnitusefektis kinnitatud olla?

Wastus: Hoonet võib nii mitmes sellis kinnitada, kui omanik aga ise tahab, sest seaduses pole selleks keeldu.

Rüsim. 102. Kui wana isit võib omale wäljamaapassi muretseada? Kelle poole tuleb passi saamise palwega pöörata ja misuguseid tingimisi tuleb sealjuures täita?

Wastus: Üleüldine määrus on niisugune, et wäljamaapassi isit ainult siis võib saada, kui ta faktümmend aastat wana on. Kaupmeeste, laste ja naiste kohta, kui nad wanematega koos sõidawad, see määrus ei mäss. See määrus ei mäss ka nende kohta, kes wäljamaale ennast arstima või õppima lähewad. Meesterahwad kümne ja tahetiasteistkümne aasta wahel wiivad ka iseseiswalt sõita. Wäljamaapassi saamise palwe peab kubernerile sisse andma. Palwekirjale peab politsei tunnistus juurde pandud olema, et wäljamaale-sõiduks seaduslikka tahtust ei ole. Wäljamaapass mässab iga poole aasta pealt wiisteistkümne rubla. Neilt, kes pühadesse paikadesse sõidawad ehk ülioolide kulul wäljamaale ennast täiendama sõidawad, wõetakse wäljamaapassi eest ainult 50 kop.

Rüsim. 103. Kellegil neiu oli täitmiseleht, millega ta wõlga sisse nõudis. Wõlgnik oli wabrikus teenimas ja palk wõeti kontoris maha. Neiu tõi aga täitmiselehe kontorist ära ja nüüd on see kaduma läinud. Kuhu tuleks nüüd selle asjaga pöörata.

Wastus: Selles asjas tuleb Teil kohust paluda, et Teile täitmiselehest kopia wälja antaks. Suudate Teile kohustus tõeks teha, et Teil tõeste täitmiseleht ära on kadunud, ja wastane ei saa tõendada, et ta Teile ära on maksnud, siis antakse Teile täitmiselehe äratiri, mis niisama mässab, nagu kadunud täitmiseleht.

Rüsim. 104. Olen Liwimaal kroonuwalla talupoeg. Meil, külameestel, oli ühine tükk turbamaad. Selle on peremehed lastnud neliteistkümne aastat tagasi ära mõõta ja on kõigile tükkid tätte andnud, ilma et taarti wõi lepingut olemas oleks ja ka ilma minult küsimata. Kas on mul võimalik uut jaotust nõuda või lõikust kinni panna?

Wastus: Peremehed, ja nähtawaste ka Teie ise teiste seas, on igauks ühte tükki turbamaast üle kümne aasta omaks pidanud. Nähtawaste olete Teie jagamisega waitides ka nõus olnud, sest wägise ei oleks wõidud Teile ju maad kätte anda. Et aga peremehed neid maatükki üle kümne aasta omaks on pidanud, siis on need neile ka päris omanduseks saanud ja Teil ei ole selles asjas enam mingisugust nõudmist awaldada.

Rüsim. 105. Kudas jääb Liwimaal kroonwaldades jahidiguse ja talupidamisega? Jääb see walla-kogukonnale wõi taluomanikule? Ja kellelt tuleb jahiluba muretseda, kas wallakogukonna wõi maaomaniku käest?

Wastus: Liwimaal on jahidigusega niisugune lugu, et taluomanik seda üleüldse ei saa omandada. Niiviisi pole siis digust ega luba-andmist ei wallakogukonnal ega ka taluomanikul, see on mõisa omandus.

Rüsim. 106. Mina sündisin enne oma wanemate abieluse-astumist. Wanemad surid juba minu noores eas. Nüüd on niisugune lugu, et mind on unustatud kirikukirjas isa nimele kirjutada. Wallakirjas olen ma aga isa nimel ja passi peal niisama. Kudas saaksin ma ka kirikukirjas ka nimele?

Wastus: Kui wald Teid peale Teie wanemate abieluse-astumist ema nime pealt isa nimele kirjutas, siis pidi isa selleks kudagiwõisi oma teada-andmisega põhjust andma. Et isa nüüd surnud on ja sellepärast tema enam otsesest teada-andmist õpetajale ei saa anda, siis peate katsuma wallast sellekohase dokumendi saada, millest näha oleks, mil põhjusel wald Teid isa nimele on kirjutanud. Selle dokumendiga lähete õpetaja juurde ja nõuate, et ta selle wea ära parandaks. Ei tee õpetaja seda, siis võite ta peale kaebada ja paluda, et teda kätaks seda teha. Ei sunnita teda ka kaebuse peale seda tegema, siis ei jää muud nõu üle kui peate kohtusse nõudmise andma, milles kohust palute tunnistada, et Teie wanemad abieluse on astunud. Selle kohtutunnistusega saate wastuwaidlemata lõenduse ja ühes sellega ka diguse igal pool oma isa nime tarvitada. Kohtussemineku korral peate müüdi adwokaadi poole pöörama. Ülig kululaks ei võiks see nõudmine Teile minna.

Rüsim. 107. Kas on waja maal ehitatava seltsimaja plaani kinnitada, kui see maja 30—40 sülda teistelt majadest eemal asub?

Wastus: Seaduse järele ei oleks seda kinnitust waja ja võiks ilma plaanid kinnitamata ehitada, aga Eestimaal on hakatud nõudma, et plaanid kinnitatud peavad olema,

wastasel korral pandakse ehitus seisma. Kinnitamist nõutakse tubermanguwalitsuse laudu.

Küsim. 108. Olen taluperemees ja tahaksin omale tule-riista hoidmise ja kandmise luba nõutada. Kust pean selle loa saama ja kui palju läheks ta maksma?

Wastus: Loa palwetada tuleb kreispolitseisse sisse anda ja maks 75-kopitalist maks ligi panna.

Küsim. 109. Kas on mõisaomanikul õigus Eestimaa! Vaide-Värnu jões kalapüüdmist ja palkide parwetamist mõisa maalohal ära teelata?

Wastus: Oma piirides võib ta kalapüüdmist teelata ja ilma loata ei tohi keegi püüda. Palkide parwetamist võib ta aga ainult siis teelata, kui see jõe alatine parwetamisejõgi pole. On ta aga harilik parwetamisejõgi, siis ei või ta teelata ja tehtud kahju eest, tallatud maa ja saaduste näol, võib ta ainult kahjutasu nõuda.

Küsim. 110. Kui mõõrast keelest, näituselt Wene keelest, kirjatatöö ehk osa sellest ümber tahetakse panna, kas peab selleks siis autori luba olema?

Wastus: Jah, selleks peab autori luba olema.

Küsim. 111. Kudas on lugu niisuguste teedega, mida üle kümne aasta on tarwitatud, mis aga kaardil üleval ei seisa: kas saab neid kinni panna? Kudas on nende teedega lugu, mis kaardis üleval on, aga kaua aega tarwitamata: kas saab neid tarwidama hakata? Kuhu tuleb nende küsimuste otustamiseks pöörata?

Wastus: Niisuguste teede lahtijäämise või kinnipäemise küsimus, mis üle aasta teatud olekus on seisnud, kas lahti või kinni, läib Ringkonnakohtu alla. Kui mingisugust teed on tarwitatud ja ta kinni pandakse, siis võib ta teed, mida omawolitselt tarwidama hakatakse, kinni panna. Wiimane nõudmine kannab rikutud pidamise ja jaluse-seadmise nime ja seda võib Rahukohtu või Wallakohtu laudu toimetada. On lastud aga teed aasta otsa lahti ehk kinni olla, siis võib asju ainult Ringkonnakohtu laudu otustada — omanduse-õiguse alusel. Näituselt: on kellegi maast läbitäimne üle aasta festnud, ei ole seda teed aga kaardi peal, siis peab asi Ringkonnakohtusse minema, kui teed kinni tahetakse panna. Niisamuti peab sel korral, kui kellegil kaardi järele tee tarwidada on, see aga üle aasta kinni on seisnud, tee lahtitegemise küsimus Ringkonnakohtusse minema. (See wastus on ühine mitme ühesarnase küsimise peale.)

Küsim. 112. Kui tahetakse oma piirile aeda teha, kraawi kaewata ehk maja ehitada, kas võib siis seda otsekohe keset piiri teha, või peab seda oma maa sisse tegema, nii et piir piutumata jääb?

Wastus: Niisugusid asju peab itta nii tegema, et piir puutumata jääb, sest wastasel korral puudutakse teise maa pinda ja selleks peab tingimata maaomaniku luba olema. (See on wastus mitme küsimise peale.)

Küsim. 113. Minu karjatee käib naabrimehe piiri äärt mööda. Naabrimees wõttis oma piirilt aia ära, nii et minu loomad kergeste tema põllule wõiwad pääseda. Kui loomad üle piiri põllule lähewad, kas on temal siis õigus trahwida?

Wastus: Muudugi on õigus trahwida. Oma piiriga wõib igaüks teha, mis ta ise tahab, kas aeda ette teha wõi ära wõtta, ja oma karja peab ta igaüks ise hoidma.

Küsim. 114. Kas saab naisterahwas enne abieluseastumist warandust oma erawaranduseks kirjutada ja kas wõiwad mehe wõlgnitud seda naise erawarandust ära lasta mulla?

Wastus: Lepingut, mille järele abielu-rahwa leping lahus peab olema, wõib kas enne abieluseastumist wõi ta abielus olles teha. Witmasel korral maksab ta kolmandate isikute kohta ainult tegemise tähtajast algades. Kui leping ainult abielu-rahwa omawaheltine peab olema, siis ei tarwitse seda lepingut kuskil kuulutada. Tahetakse aga, et lepingul ta kolmandate isikute kohta tähtsus oleks, siis peab seda notariuse juures tegema ja tuleb peale selle veel Ringkonnakohtu kaudu wälja kuulutada. Witmasel korral on niisugusel Ringkonnakohtu kaudu wäljakuulutatud lepingul õigi, ta kreditorite kohta täieline maksus.

Küsim. 115. Kui hooned ainult oma tarwiduste jaoks on, kas peab uue seaduse järele siis ta nende pealt maksu maksuma wõi on nad niisugusel korral maksust wabad? Kui nad wabad on, kuhu tuleb siis kaebada?

Wastus: Hoonete pealt peab ta siis maksuma, kui nad ainult oma tarwiduste jaoks on ehitatud. Niisugusel korral hinnatakse nende wäärtus ära ja selle pealt arwatakse iseäraliste tabelite järele maks peale. Nii ei saa siis sellest maksust mitte wabaks.

Küsim. 116. Kelle omandus on niisugune aed, mis tahe maa piirt peal on ja ühiselt on tehtud? Kes peab seda aeda parandama?

Wastus: Niisugune aed on tahe naabri ühine omandus ja selle parandamine on ta nende naabrite ühine kohustus.